

**Uchwała Zarządu Polskiego Towarzystwa Badań Poligraficznych
nr 7/2016 z dnia 20.07.2016r.**

STANDARD KURSÓW I SZKOLEŃ Z ZAKRESU BADAŃ POLIGRAFICZNYCH

**Rozdział I
Rodzaje kursów i szkoleń**

§ 1

Polskie Towarzystwo Badań Poligraficznych (PTBP) organizuje i udziela akredytacji programów następujących typów kursów i szkoleń:

1. Kurs I stopnia z zakresu badań poligraficznych, zwany dalej kursem podstawowym.
2. Kurs II stopnia z zakresu badań poligraficznych, zwany dalej kursem specjalistycznym.
3. Zaawansowane szkolenie uzupełniające z zakresu badań poligraficznych.
4. Szkolenie doskonalenia zawodowego z zakresu badań poligraficznych i innych metod detekcji nieuczciwości.
5. Szkolenie doskonalenia zawodowego dla przedstawicieli organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości na temat istoty, użyteczności i uwarunkowań prawnych badań poligraficznych.

**Rozdział II
Tryb i wymiar godzinowy kursów i szkoleń**

§ 2

1. Godzina zajęć trwa 45 minut.
2. Dzień nauki obejmuje od 6 do 8 godzin zajęć.
3. Tydzień nauki obejmuje od 4 do 6 kolejnych dni.

§ 3

1. Kurs podstawowy i szkolenie uzupełniające, o których mowa w § 1 pkt 1 i 3, obejmują od 160 do 200 godzin zajęć.
2. Kurs specjalistyczny, o którym mowa w § 1 pkt 2, obejmuje od 320 do 400 godzin zajęć.
3. Szkolenie doskonalenia zawodowego, o którym mowa w § 1 pkt 4, obejmuje od 30 do 40 godzin zajęć.
4. Szkolenie, o którym mowa w § 1 pkt 5, obejmuje od 5 do 25 godzin zajęć.

§ 4

1. Kursy i szkolenia, o których mowa w § 1 pkt 1-4, mogą odbywać się w formie stacjonarnej i niestacjonarnej.

2. Szkolenie, o którym mowa w § 1 pkt 5, odbywa się w formie stacjonarnej, w czasie nie dłuższym niż 3 dni.
3. Kurs podstawowy i szkolenie uzupełniające powinny być przeprowadzone w czasie od 5 do 8 tygodni w formie stacjonarnej i od 3 do 6 miesięcy w formie niestacjonarnej.
4. Kurs specjalistyczny należy przeprowadzić w czasie od 10 do 17 tygodni w formie stacjonarnej i od 10 do 15 miesięcy w formie niestacjonarnej.
5. W przypadku kursów i szkoleń w formie niestacjonarnej część zajęć – lecz nie więcej niż 1/6 wymiaru godzin – może być przeprowadzona zdalnie, przy pomocy środków komunikacji elektronicznej.

Rozdział III

Warunki uczestnictwa w kursach i szkoleniach

§ 5

1. W kursie podstawowym mogą wziąć udział osoby:
 - a) z obywatelstwem polskim i cudzoziemcy,
 - b) niekarane,
 - c) bez widocznych ułomności fizycznych,
 - d) posiadające podstawową wiedzę z zakresu psychologii, biologii (ze szczególnym uwzględnieniem fizjologii człowieka), prawa i socjologii oraz rozwinięte zdolności interpersonalne,
 - e) z co najmniej średnim wykształceniem i rozpoczętą nauką na studiach wyższych.
2. W kursie specjalistycznym mogą wziąć osoby spełniające warunki określone w pkt. 1 lit. a-d, a nadto posiadające wykształcenie wyższe magisterskie lub równorzędne.
3. W szkoleniu uzupełniającym mogą wziąć osoby, które ukończyły kurs podstawowy i posiadają wykształcenie wyższe magisterskie lub równorzędne.
4. W szkoleniu, o którym mowa w § 1 pkt 5, mogą wziąć udział czynni zawodowo sędziowie, prokuratorzy, adwokaci, funkcjonariusze służb mundurowych wykonujących czynności dochodzeniowo-śledcze i operacyjno-rozpoznawcze, funkcjonariusze Służby Więziennej oraz zawodowi kuratorzy sądowi.

§ 6

1. W trakcie kursów i szkolenia, o których mowa w § 1 pkt 1 – 3, należy przeprowadzić przynajmniej 3 zaliczenia oraz egzamin końcowy.
2. Ocenę pozytywną uzyskuje się przy wynikach zaliczeń i egzaminów na poziomie 70% przewidzianej punktacji, przy czym przysługuje prawo do jednej poprawki.
3. Słuchacz kursów i szkolenia, o których mowa w § 1 pkt 1 – 3, musi uczestniczyć w co najmniej 90% zajęć przewidzianych w programie, a w przypadku przekroczenia limitu nieobecności zajęcia można odrobić po wyrażeniu zgody przez kierownika kursu lub szkolenia.

Rozdział IV

Wymagania dotyczące wykładowców

§ 7

Zajęcia na kursach i szkoleniach prowadzą wykładowcy główni i wspierający:

1. Wykładowca główny powinien posiadać:
 - a) wyższe wykształcenie,
 - b) co najmniej 7 lat praktyki badań poligraficznych (w tym 200 przeprowadzonych badań z wykorzystaniem uznanych technik badawczych),
 - c) poświadczenie rekomendacji PTBP do badań w celach dowodowych w procesie karnym lub cywilnym, ewentualnie – aktualny status członka American Polygraph Association (Full Member, Associate lub Science & Technology).
2. Wykładowca wspierający powinien posiadać wiedzę specjalistyczną w określonej dyscyplinie naukowej, w tym m.in.:
 - a) zajęcia o tematyce prawniczej powinna prowadzić osoba, która ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała co najmniej tytuł zawodowy magistra oraz posiada 3-letnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć z zakresu prawa karnego, postępowania karnego, kryminalistyki lub kryminologii – w zależności od tematyki zajęć;
 - b) zajęcia z zakresu psychologii powinna prowadzić osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunku psychologia i uzyskała tytuł zawodowy magistra psychologii oraz posiada 3-letnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć z zakresu psychologii;
 - c) zajęcia z zakresu fizjologii powinna prowadzić osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunku biologia i uzyskała tytuł zawodowy magistra, specjalizuje się w fizjologii człowieka oraz posiada 3-letnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć z zakresu fizjologii człowieka;
 - d) zajęcia z zakresu statystyki powinna prowadzić osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunku matematyka lub ekonomia i uzyskała tytuł zawodowy magistra, specjalizuje się w statystyce oraz posiada 3-letnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć z zakresu statystyki.
3. W uzasadnionych przypadkach, zamiast wykładowcy wspierającego, zajęcia może poprowadzić w całości lub części osoba spełniająca kryteria wykładowcy głównego, określone w pkt. 1.

§ 8

1. Kurs podstawowy i szkolenie uzupełniające może poprowadzić co najmniej dwóch wykładowców głównych.
2. Kurs specjalistyczny powinien być poprowadzony przez co najmniej dwóch wykładowców głównych oraz wykładowców wspierających w dziedzinach psychologii, fizjologii, prawa i statystyki.
3. Szkolenia doskonalenia zawodowego, o których mowa w § 1 pkt. 4 i 5, może poprowadzić jeden wykładowca lub więcej – w zależności od potrzeb.

Rozdział V

Tytuły i uprawnienia

§ 9

1. Słuchacz, który ukończył kurs lub szkolenie, otrzymuje certyfikat potwierdzający uczestnictwo i uzyskane kwalifikacje.
2. Słuchacz, który ukończył kurs podstawowy, otrzymuje tytuł młodszego specjalisty z zakresu badań poligraficznych.
3. Osoba, która ukończyła kurs specjalistyczny, albo kurs podstawowy i uzupełniający, otrzymuje tytuł specjalisty z zakresu badań poligraficznych.
4. Poświadczenia rekomendacji eksperckiej PTBP do badań dowodowych w procesie karnym lub cywilnym udziela się w trybie przewidzianym w Uchwale nr 6/2013 Zebrania Założycielskiego PTBP z dnia 24 listopada 2013 roku (z ewentualnymi późniejszymi zmianami).

§ 10

1. Młodszy specjalista z zakresu badań poligraficznych uzyskuje niezbędne kwalifikacje umożliwiające:
 - a) wykonywanie badań eksperymentalnych w ramach nauki lub pracy na wyższej uczelni, udziału w grantach naukowo-badawczych i programach pilotażowych zlecanych przez instytucje państwowe;
 - b) przeprowadzanie poligraficznych badań pozaprocessowych (kadrowych, i prywatnych), pod nadzorem osoby wpisanej na listę rekomendowanych przez PTBP ekspertów, o której mowa w § 10 Statutu Polskiego Towarzystwa Badań Poligraficznych z dnia 24 listopada 2013 roku.
2. Specjalista z zakresu badań poligraficznych uzyskuje niezbędne kwalifikacje do:
 - a) samodzielnego prowadzenia badań naukowych oraz na zlecenie osób i instytucji w celach pozaprocessowych (kadrowych i prywatnych),
 - b) ubiegania się o wpis na listę ekspertów rekomendowanych przez PTBP do badań w celach dowodowych w procesie karnym lub cywilnym.

Rozdział VI

Ramowy program kursu podstawowego (I stopnia) z zakresu badań poligraficznych

§ 11

Ramowy program kursu podstawowego z zakresu badań poligraficznych powinien obejmować następujące tematy:

1. Historia detekcji kłamstwa i trendy rozwojowe – 4 godziny (konwersatorium).
2. Regulacje prawne dotyczące badań poligraficznych – 4 godziny (konwersatorium).
3. Etyka i standardy praktyki oraz wytyczne krajowych i międzynarodowych organizacji profesjonalnych oraz normalizacyjnych (Polskie Towarzystwo Badań Poligraficznych,

- American Polygraph Association, ASTM International) – 16 godzin (konwersatorium).
4. Naukowe podstawy badań poligraficznych – 8 godzin (wykład / konwersatorium).
 5. Obsługa poligrafu i oprogramowania komputerowego – 16 godzin (ćwiczenia).
 6. Techniki badań poligraficznych (w tym – co najmniej jeden potwierdzony naukowo test właściwy dla badań w celach dowodowych i wykrywczych) – 16 godzin (ćwiczenia).
 7. Wywiad i przesłuchanie – 24 godziny, w tym:
 - a) wywiad przedtestowy – 16 godzin (ćwiczenia),
 - b) rozmowa po testach – 8 godzin (ćwiczenia).
 8. Formułowanie pytań testowych – 16 godzin (ćwiczenia).
 9. Analiza danych testowych – 24 godziny (ćwiczenia).
 10. Środki zakłócające badania poligraficzne – 4 godziny (ćwiczenia).
 11. Przedstawianie wyników badań, sporządzanie opinii – 4 godziny (ćwiczenia).
 12. Praktyczne zastosowanie poligrafu, badania w sprawie zainscenizowanego zdarzenia – 24 godziny (ćwiczenia).
 13. Zagadnienia wybrane (ewentualne rozszerzenie programu o elementy psychologii, psychiatrii, fizjologii człowieka, seksuologii, kryminalistyki i kryminologii lub zwiększenie wymiaru godzin dla tematów zajęć określonych w pkt. 1-12) – łącznie do 40 godzin.

§ 12

1. Osobom, które przedstawią potwierdzenie zdanego egzaminu na studiach wyższych z psychologii, zalicza się dodatkowo 20 godzin lekcyjnych nauki.
2. Osobom, które przedstawią potwierdzenie zdanych egzaminów na studiach wyższych z fizjologii lub biologicznych podstaw zachowania, zalicza się dodatkowo 20 godzin lekcyjnych nauki.

Rozdział VII

Ramowy program kursu specjalistycznego (II stopnia) z zakresu badań poligraficznych

§ 13

Ramowy program kursu specjalistycznego z zakresu badań poligraficznych powinien obejmować następujące tematy:

1. Historia detekcji kłamstwa i trendy rozwojowe – 8 godzin (wykład).
2. Nieinstrumentalne metody detekcji kłamstwa – 8 godzin (wykład).
3. Regulacje prawne dotyczące badań poligraficznych – 8 godzin (wykład).
4. Etyka i standardy praktyki oraz wytyczne krajowych i międzynarodowych organizacji profesjonalnych oraz normalizacyjnych (Polskie Towarzystwo Badań Poligraficznych, American Polygraph Association, ASTM International) – 8 godzin (konwersatorium).
5. Elementy kryminalistyki i kryminologii – 8 godzin (wykład).

6. Elementy statystyki w kontekście badań poligraficznych – 8 godzin (wykład i ćwiczenia).
7. Obsługa poligrafu i oprogramowania komputerowego – 16 godzin (ćwiczenia).
8. Techniki badań poligraficznych (w tym – co najmniej dwa potwierdzone naukowo testy właściwe dla badań w celach dowodowych, konfrontacyjnych i wykrywczych) – 40 godzin (ćwiczenia).
9. Wywiad i przesłuchanie – 48 godzin, w tym:
 - a) wywiad przedtestowy – 32 godziny (ćwiczenia),
 - b) rozmowa po testach – 16 godzin (ćwiczenia).
10. Elementy psychologii – 20 godzin (wykład).
11. Elementy fizjologii człowieka – 20 godzin (wykład).
12. Formułowanie pytań testowych – 32 godziny (ćwiczenia).
13. Analiza danych testowych – 40 godzin (ćwiczenia).
14. Środki zakłócające badania poligraficzne – 8 godzin (ćwiczenia).
15. Przedstawianie wyników badań, sporządzanie opinii – 8 godzin (ćwiczenia).
16. Ocena opinii z badań poligraficznych i przesłuchanie biegłego w toku właściwego postępowania – 8 godzin (wykład).
17. Praktyczne zastosowanie poligrafu, badania w sprawie zainscenizowanego zdarzenia (każdy słuchacz przeprowadzi przynajmniej trzy) – 72 godziny (ćwiczenia).
18. Zagadnienia wybrane (ewentualne zwiększenie wymiaru godzin dla tematów zajęć określonych w pkt. 1-17 lub rozszerzenie programu o nowe tematy – w szczególności elementy psychiatrii i seksuologii) – łącznie do 40 godzin.

§ 14

1. Osobom, które przedstawią potwierdzenie zdanego egzaminu na studiach wyższych z psychologii, zalicza się 20 godzin lekcyjnych nauki.
2. Osobom, które przedstawią potwierdzenie zdanych egzaminów na studiach wyższych z fizjologii lub biologicznych podstaw zachowania, zalicza się 20 godzin lekcyjnych nauki.

Rozdział VIII

Wytyczne dotyczące szkoleń doskonalenia zawodowego z zakresu badań poligraficznych i innych metod detekcji nieuczciwości

§ 15

1. W szkoleniach doskonalenia zawodowego powinna brać udział każda osoba, która prowadzi praktykę badań poligraficznych i ukończyła kurs I lub II stopnia, o których mowa w § 1 pkt 1 i 2.
2. Na szkolenie doskonalenia zawodowego należy zgłosić się nie rzadziej niż raz na 3 lata.
3. Zamiast szkolenia doskonalenia zawodowego, na indywidualny wniosek zainteresowanej osoby, Komitet Naukowy PTBP może uznać udział w konferencji

naukowej, sympozjum, seminarium lub warsztatach dotyczących tematów określonych w § 13 lub aktualnego stanu nauki w obszarze detekcji nieuczciwości, w łącznym wymiarze godzin określonym w § 3 pkt 3.

Rozdział IX

Wytyczne dotyczące szkoleń doskonalenia zawodowego dla przedstawicieli organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości na temat istoty, użyteczności i uwarunkowań prawnych badań poligraficznych.

§ 16

Szkolenie, o którym mowa w § 1 pkt 5, powinno obejmować takie zagadnienia jak:

- a) prezentacja sprzętu do badań poligraficznych,
- b) istota badań poligraficznych i ich wartość diagnostyczna,
- c) aktualne regulacje prawne odnoszące się do badań poligraficznych,
- d) formułowanie pytań do biegłych,
- e) przykłady zastosowania poligrafu w praktyce,
- f) kryteria weryfikacji opinii biegłego z zakresu badań poligraficznych.